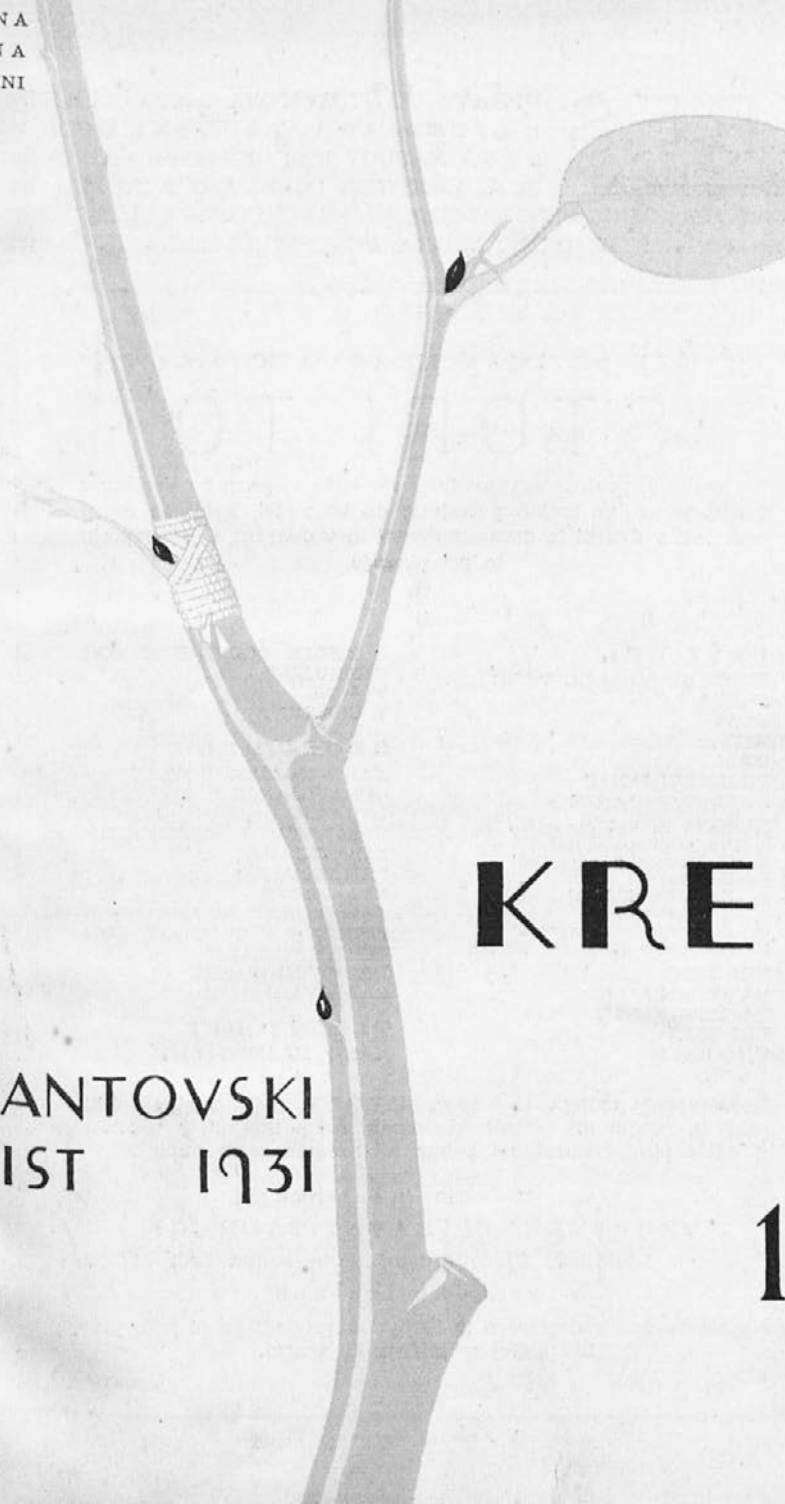

OSTNINA
LAČANA
GOTOVINI

KRES

FANTOVSKI
LIST 1931

1

ALI ZE IMAŠ KRASNO KNJIGO

STORI TO

ki vsebuje praktična navodila za lepo vedenje? Vsakemu fantu je knjiga nujno potrebna, da bo vedel, kako se mora obnašati v družbi in doma, na cesti in v dvorani, v govorjenju in pri pisanju.

V S E B I N A

PRVI DEL

KAKO SE MLADEC VEDE
 SNAGA
 NOSA
 RED
 DRŽA
 POZDRAVLJANJE
 PREDSTAVLJANJE

RAZGOVORI Kako in kaj govorimo
 Ne bodimo nadležni
 Občevanje z odraslimi
 S tovariši
 Z mlajšimi dečki
 Z deklicami
 S sovražniki in nasprotniki
 Občevalne lastnosti mladca

PRI JEDI
 NA OBISKU
 NA POTOVANJU
 PRI IGRI
 V NARAVI

O DELIH ČLOVESKIH ROK
 V DRUŽINI
 V SOLI
 V CERKVI

DRUGI DEL

KAKO MLADEC GOVORI
 OPRAVLJANJE
 LAGANJE
 TOZARENJE IN ČRNJENJE
 ZABAVLJANJE
 PRILIZOVANE
 HVALJENJE
 GOVORJENJE O SAMEM SEBI
 VEDENJE MED POGOVOROM
 DOSTOJNE SALE
 PRIPOVEDOVANJE
 RAZGOVARJANJE

TRETJI DEL

KAKO MLADEC PIŠE

Dokler traja zaloga, se knjiga STORI TO dobi v belih, modrih, rdečih ali zelenih platnicah, dalje tiskana z rdečimi ali črnimi črkami, na belem ali modrikastem papirju.

Stane 45.— Din in se naroča pri
 DRUŠTVENI NABAVNI ZADRUGI
 v Ljubljani, Ljudski dom. Dobi se pa tudi
 v vseh knjigarnah

Napiši še danes dopisnico in knjigo naroči ali pa si jo o pri-
 liki oglej v bližnji knjigarni.

K R E S

DRUGO LETO 1931 PRVA ŠTEVILKA

Eleazar, eden izmed prvih pismarjev, mož velike starosti in lepega obličja, je bil siljen, s širokimi usti jesti svinjsko meso. On pa je prečastitljivo smrt višje cenil kot ostudno življenje in je prostovoljno izbral trpljenje.

V premišljevanju, da ga veže dolžnost, je voljno trpel radi sklepa, da ne bo nič prepovedanega storil iz ljubezni do tega življenja. Ti pa, ki so stali okrog njega, so ga, ganjeni od napačne usmiljenosti in radi starega prijateljstva z možem, vzeli na stran ter prosili, naj si da prinese mesa, kakršnega sme jesti, ter naj se hlini, kakor da bi jedel po kraljevem ukazu darovano meso, ter se na ta način reši smrti. On pa je začel premišljevat časti vredno imenitnost svoje priletnosti in velike starosti ter svoje čisto ravnanje od otroških let: in po zapovedi svete in od Boga dane postave je hitro odgovoril, da hoče rajši pred časom iti na spodnji svet. Ne spodobi se namreč naši starosti, je rekel, hliniti se, da bi veliko število mladeničev mislilo, da je devetdesetletni Eleazar prestopil k življenju nevernikov, in da bi bili zapeljani oni zaradi moje hinavščine in zaradi kratkega časa strohljivega življenja, in bi madež in prekletstvo napravil svoji starosti. In če se tudi zdaj človeški grozovitosti umaknem, roki Vsemogočnega vendar ne uide, ne živ, ne mrtev. Ako pa srčno umrjem, se bom izkazal vrednega svoje starosti, mladeničem pa bom zapustil močan zgled, če voljno in srčno za predrage in presvete postave pošteno smrt storim.

Po teh besedah so ga takoj vlekli v smrt. Tako je on umrl in ni le mladeničem, ampak vsemu ljudstvu zapustil spomin svoje smrti v zgled čednosti in moči.

IZ DRUGE KNJIGE MAKABEJCEV 6, 18—31

Značajnih mož rabimo

Dr. Jože Basaj

»Kaj ste šli gledat v puščavo? Trs, ki ga veter maje?«
(Evangelij sv. Mateja 11, 7.)

Pomembno vprašanje za današnji čas, ki zahteva značajnih mož za naše javno in zasebno življenje. Žal pa bi v današnjih časih o marsikaterem možu mogli reči, da je kakor trs, ki ga veter maje. Klic po značajnih možeh je v razrvanih razmerah današnje družbe silnejši kakor kdaj poprej.

I.

Značajan mož ohrani **mir in rabsodnost** tudi v najtežjih razmerah, ko so drugi zbegani in polni strahu.

Poganski pesnik je postavil ideal značajnega moža: »Če se svet zruši, me bodo ruševine našle neustrašenega.«

Lepše je postavil vzor močnega, značajnega moža stari testament v Jobu, ki je bil vse izgubil in ležal zapuščen na gnojšču, pa govoril poln zaupanja, moči in miru: »Gospod je dal, Gospod je vzel. Češčeno naj bo Njegovo ime!«

Fantje, ohranimo tudi v razburkanih časih mir in rabsodnost. Ne pustimo se begati z raznimi govoricami od leve ali desne. V času preizkušnje se zavedajmo, da smo kot kristjani vedno in brezpogojno dolžni dati Bogu kar je božjega. Med Kristom in Antikristom ni kompromisa. Zavedajmo pa se ravno tako, da smo državljani naše Jugoslavije in tej lepi naši skupni domovini dolžni zvestobo in vdanost.

II.

Značajan mož je **neuklonljiv**, kadar gre za njegova načela in za njegovo prepričanje.

Načela niso srajca, ki jo menjam. Prepričanje ni blago, s katerim barantam in ga prodajam.

Ne izguba časti ali ugleda, ne gmotna škoda, ne fizično ali duševno trpljenje, nobena stvar na svetu nas ne sme kot može nagniti, da bi načela zatajili, da bi svoje prepričanje prodali.

III.

Značajan mož **drži besedo in je dosleden**. Kar je enkrat obljubil, to bo izpolnil. Naj ga to stane napore, naj ga stane žrtve, naj ga stane tudi največje samopremagovanje, vse to je nujna cena za moško besedo.

In kar je začel mož, to bo dokončal. Nič ga ne strašijo težave in ovire. Šel bo dosledno za svojim ciljem in ne bo okleval ne na levo in ne na desno, ne bo se dal zapeljati vabam niti z leve niti z desne.

IV.

Značajan mož je **plemenit**. Je vitez: zaščitnik slabih, varuh vdov in sirot, vedno pripravljen k pomoči tam, kjer je revščina ali nasilje ali krivica.

Razrvanih socialnih razmer današnjega časa ne bodo odpravili socialni sistemi in socialne teorije, temveč družba, ki temelji na pravičnosti in ljubezni. Tako družbo bomo imeli, če bodo očetje v družinah, poglavarji v gospodarstvih, podjetniki v obratih plemeniti možje, vitezi, ki slišijo glas ljubezni prav tako kakor glas pravice, pri katerih moč ljubezni ni nič manjša od moči volje.

Fantje, z novim letom novo srečo! Ali še veliko bolj: z **novim letom podvojeno moškost, kremenit značaj!** To je naše novoletno voščilo. In to je tudi pogoj za resnično notranjo našo srečo!

Nekdaj in sedaj

Josip M*1

Doba pred približno sto leti se nam zdi kakor tihi, srečni in domačnostni domek, skrit za rdečimi zastori oken, ki na njih dehtita nagelj in rožmarin, čas, zaprt v pisano-rožasti skrinji, kjer je spravljena zlata avba in bela peča naših prababic. Je to doba, ko se je po naših trgih in vaseh razlegal rog poštnega postiljona, ki je prenašal in prinašal novice iz mesta v mesto; doba, ko je bila naša cesta res samo bela in ne prašna kakor danes; ko je po njej žvižgajoč stopal veseli popotnik in še ni zagrinjal avtomobil cele pokrajine v umazane oblake prahu.

Bil je to čas, ko so po naših hišah drdrali kolovrati in so si kmetje za statvami služili lepe denarce in si tako z domačo obrtnostjo nadomestili tisto, česar jim ni mogla dati skopo odmerjena in premalo rodovitna zemlja. Mesto božjih pečatov — belih cerkvic — vrh naših gora, štrlijo danes v nebo mrki dimniki tovarn, ki so izpodrinile našo staro domačo obrtnost. Nič več se ne izplača izdelovati platna, sukanca, nogavic in lodna, preje in trakov, ker vsa ta dela opravlja danes hitreje, bolje in ceneje

stroj. Plin in elektrika vršita ali vsaj olajšujeta danes ob nešteti tehničnih pridobitvah in izumih marsikako delo, za katero je bilo treba nekoč na stotine človeških rok in mnogo živalske sile.

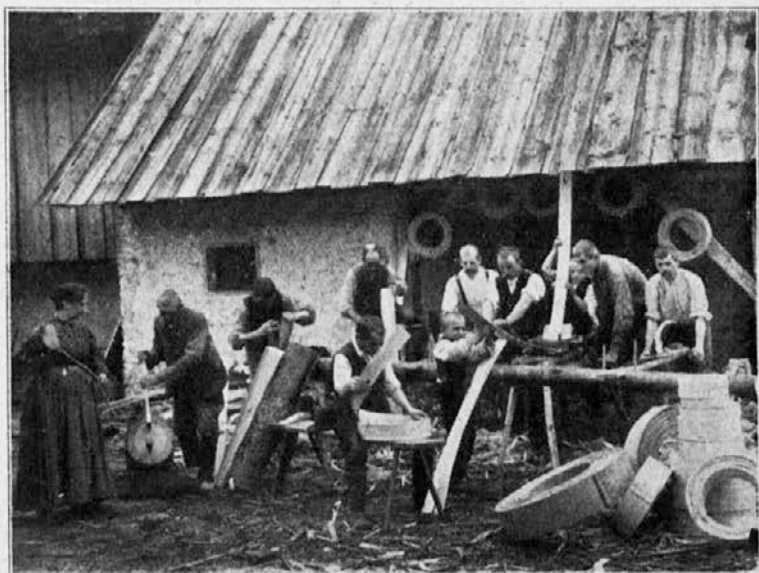
Pomislimo le na lahkoto in brzino občevanja z lokomotivami, avtomobili in električno železnico, na udobnost centralne kurjave, šivalnih in pletilnih strojev, na električne, plinske peči in tovrstne likalnike, na vodovode, ki že niso več predprava le mestnega gospodinjstva, marveč bo že kmalu vsako gorsko dekle moglo trditi, da »ne bo je nosila na glav'ci vode«. Hladilnice in razne naprave in sredstva za konserviranje omogočajo, da si gospodinja za dolgo vnaprej more ohraniti živila sveža in užitna.

Vse to pa poenostavlja obrat, skromnejša meščanka ne potrebuje več služkinje, železniški promet ne zaposluje več toliko voznških moči in v kmečkem domu, kjer je morala po sili razmer izhirati nekdanja hišna in vaška obrtnost, je sila za kruh, ko ni zaslužka. Ker ni zaposlitve, — ne morda radi lahkožive udobnosti — bežijo ljudje izpod rodnega krova v mesto in v tovarne za jelom. Tovarna pa jih obdrži v službi le dokler se njej obeta dobiček; če začne ta kopneti, vrže brez usmiljenja svoje delavce na cesto. Sedanji, pa tudi najpreprostejši človek ima danes in iz dneva v dan neprimerno več potreb in tudi kulturnih zahtev, kakor so jih imeli naši predniki: naš življenjski standard je visoko narastel. Če pa pomislimo, da je usoda za biti ali ne biti stotisočev delavcev in nameščencev odvisna od dobre volje tovarniškega kapitalista, se moramo zgroziti: »mračni« srednji vek je takoj znal zatreti graščakov pohlep, ko je hotel podložnega kmeta pognati od ognjišča (»odštiftati«), — naš »prosvetljeni« vek pa mora trpeti, da zapodi lakomnost nekaterih delavske družine kot pse v bedo in glad.

Naglica v načinu življenja naše dobe stavlja s svojimi brzo-vlaki, letali, telegrafom in telefonom na človeka in njegove živce silne zahteve. Tudi vrže naš čas mladeniča mnogo prej v kruhoborski vrvež življenja nego je to bilo nekoč. Kakor v kalejdoskopu se vrti vse z nervozno hitrico. Kako sta danes nepočakana trgovec in obrtnik, če morata čakati bore četrtr urice na zasedeno telefonsko zvezo: v strahu sta, da ju je na osnovi radijske vesti že prehitel s sklepom kupčije njihov poslovni konkurent! V »starih, dobrih« časih takih vsakdanjih, na živcih kljujočih razburjanj ni bilo. Denarja res da ni bilo v izobilju, toda vsaj časa je bilo dovolj. Z brzim poštnim čolnom

si mogel iz Zaloga po Savi navzdol priti v Zagreb v treh dneh, v petih pa do Siska, odkoder bi nekako v 14 dneh prišel z ladjo zopet nazaj v Zalog. Hitra torej ta zveza baš ni bila, tudi za svojo dobo ne, zato pa zelo poceni v primeri z vožnjo po suhem. Poštni voz iz Ljubljane do Novega mesta je stal okrog 9 goldinarjev za osebo, dočim bi voznina s pošno ladjo po Savi do Zagreba ne znesla niti cel goldinar.

Pri današnji brzini prometa tudi potujoči človek nima časa, da se seznani z ljudstvom dežele, ki po njej potuje. Ne vidi nje-

Ribniški rešetarji pri izdelovanju svojega blaga.

govih posebnosti, šeg in navad, navezan je na to, kar je kdo — dobro ali slabo, točno ali površno — o narodu in deželi napisal. Vse je brez pravega, neposrednega stika, zato tudi brez pravega jedra in duše. Saj se celo turizem uganja čisto bolj iz mode in gonje za rekordi nego iz notranjega nagiba in veselja do stvarstva. Od teh slednjih moramo namreč odšteti tiste, ki gredo v prosto naravo le radi zdravja. V zdravstvenem, zlasti higijenskem oziru je pač naša doba napravila velik korak naprej: umrljivost se je silno zmanjšala in ljudje dočakajo v splošnem višjo starost nego nekdanj.

Radi tega bolj zunanega nego resnično srčno-čustvenega stika s naravo manjka v naši mašinski dobi dobrih potopiscev. Težko, da bi našli človeka, ki bi v srcu občutil to, kar je o sebi zapisal pred sto leti popotnik, ko je občudoval naše gorske velikane: »Kakšna dežela je to. Resnično! Zardevam, ko moram pisati o njej. Kajti tu mora človek umolkniti, poklekniti in moliti Vsemogočnega, ki je ustvaril svoj svet tako velik, tako veličasten«.

Mi pa drčimo danes mimo polj in vasi z vlaki in avtomobili, govorimo po radiju in s telefoni, stroje smo upregli, da nam služijo in lajšajo trdo delo, neštete nove iznajdbe nam omogočajo življensko lagodnost in udobnost, vedno nove kulturne potrebe se porajajo in najdejo svojo zadovoljitev. Človek naše dobe nima časa, da bi se kakor zgornji potopisec nekoliko pobavil in pomudil sam pri sebi. Neugnano in neutešljivo drevi naprej in vedno dalje.

Kdo bi hotel napredku človeškega duha stavljati ovire in delati meje? Toda vprašajmo se le za hip, da li smo pri vseh modernih pridobitvah tudi bolj srečni in zadovoljni kot so bili naši očetje in dedje, ki so pri kadečih se ogljenkah in lojevkah ob prasketajočem ognju v zimskih večerih zložno »pili« tobak iz svojih čeder in pip?

Trpeti za prepričanje je častno

Iz 1800 let starega sodnega zapisnika

Ob času brezbožnih braniteljev poganstva so izhajali zoper pobožne kristjane v mestih in vaseh brezbožni odloki, da jih je treba prisiliti, da bi darovali praznim malikom. Prijeli so torej svete može in jih pripeljali k rimskemu prefektu, ki se je pisal Rustik.

Ko jih privedejo pred sodnika, pravi Rustik Justinu: »Veruj v bogove in bodi pokoren cesarju!«

Justin odvrne: »Nihče ne more ne grajati, ne po pravici obsoditi tistega, ki je pokoren zapovedim našega Zveličarja Jezusa Kristusa.«

Prefekt Rustik vpraša: »S kakšnimi nauki pa se ukvarjaš?«

Justin odgovori: »V vseh šolah sem študiral, naposled pa sem se oklenil pravega nauka kristjanov, čeprav ta nauk ni všeč tistim, ki v zmotah žive.«

Prefekt Rustik veli: »In ti nauki, nesrečnež, tebi ugajajo?«
Justin odvrne: »Da, v pravi veri sem jim vdan.«

Prefekt Rustik vpraša: »Kakšna je tvoja vera?«

Justin odgovori: »Kristjani pobožno verujemo, da je en sam Bog, ki je v začetku ustvaril vse stvari, vidne in nevidne, in spoznavamo, da je naš Gospod Jezus Kristus božji Sin, ki so ga nekdanj napovedovali preroki, da bo znanivec zveličanja človeškega rodu in učitelj pravih nauk.«

Prefekt pretrga Justinu govor in vpraša: »Kje se zbirate?«

Justin odgovori: »Krščanski Bog je povsod, in ker je neviden in napolnjuje nebo in zemljo, zato ga povsod verniki molijo in časte.«

Prefekt zastavi Justinu odločilno vprašanje: »Torej ti si in hočeš ostati kristjan?«

Justin odgovori: »Tako je, kristjan sem!«

Prefekt Rustik veli Karitonu: »Zdaj povej ti, Kariton, si li tudi ti kristjan?«

Kariton odgovori: »Po milosti božji sem kristjan.«

Prefekt Rustik vpraša Karito: »In kaj praviš ti, Karita?«

Karita odvrne: »Po božji dobroti sem kristjana.«

Nato se obrne Rustik k Evlepistu: »Ti pa, kdo si?«

Evlepiet, cesarjev suženj, odgovori: »Tudi jaz sem kristjan. Kristus mi je dal svobodo. Po njegovi milosti sem deležen istega upanja kakor vsi ti.«

Prefekt Rustik reče Hieraku: »Si tudi ti kristjan?«

Hierak odgovori: »Gotovo, kristjan sem, istega Boga molim in častim.« — Paeon, ki je poleg stal, zavpije: »Tudi jaz sem kristjan!«

Prefekt torej pravi Justinu: »Čuj me ti, ki pravijo, da si učenjak in misliš, da poznaš resnični nauk: če te dam bičati, nato ti pa glavo odsekati, ali si res prepričan, da pojdeš v nebo?«

Justin odgovori: »Upam, da bom prejel božje plačilo, če to pretrpim. Zakaj, to vem, da bodo vsi, ki bodo tako živeli, ostali v milosti božji do konca sveta.«

Prefekt Rustik zagrozi vsem: »Če ne boste ubogali, boste brez usmiljenja obsojeni na smrt.«

Tedaj povzame zadnjič besedo Justin: »To je najsrčnejša želja, da bi trpeli za našega Gospoda Jezusa Kristusa in se tako zveličali. To bo naše zveličanje, to naše upanje pred strašnejšim sodnim stolom nego je vaš, pred sodnim stolom našega Gospoda in Rešenika Jezusa Kristusa, ki bo sodil ves svet.«

Prav tako so govorili drugi: »Stori kar hočeš, mi smo kristjani in malikom ne darujemo.«

Tedaj je prefekt Rustik izrekel tole sodbo: »Ti, ki niso hoteli darovati bogovom in biti pokorni cesarjevemu povelju, naj bodo bičani, potem pa obglavljeni, kakor to določajo postave.«

Sveti mučenci so torej šli Bogu hvalo peva je na morišče in so prejeli smrtno kazen ter ž njo dopolnili svoje pričevanje za vero v Zveličarja.

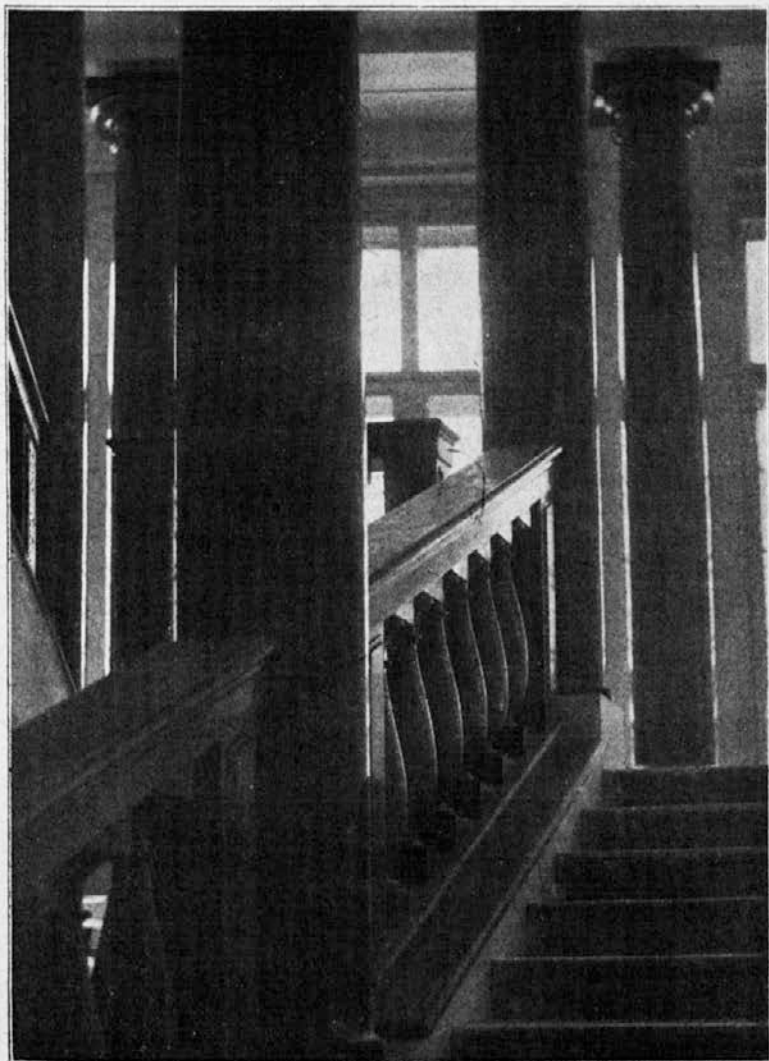
Palača Vzajemne zavarovalnice — naš narodni ponos

Ivan Martelanc

Znanec je povedal pred kratkim svoje začudenje, da Slovenci v povojnem času niti v slovstvu, niti v slikarstvu nismo ustvarili bogvekaj, da pa smo v stavbarstvu v tem času neverjetno napredovali. Veliko bo na tem resnice. Iz dveh središč na ljubljanski univerzi, iz šol za arhitekturo prof. Vurnika in prof. Plečnika dan na dan izvirajo nove ideje in dovršeni načrti, po katerih se prenavlja vnanje lice naših trgov in mest, se lepšajo notranjščine hiš in cerkva, nove umetnine vstajajo pred našimi očmi. Lansko leto smo dobili dve zgradbi, ki sta naš ponos posebej dvignili. Prva je v Celju, palača Ljudske posojilnice, druga pa v Ljubljani, palača Vzajemne zavarovalnice. O novi ljubljanski zgradbi se je že pisalo v dnevnem časopisju, pa bo prav, če tudi »Kres« zapiše o njej besedo.

Zgradba Vzajemne zavarovalnice stoji na eni najlepših točk v Ljubljani, na vogalu Miklošičeve in Masarykove ceste ter je kot veličasten stražni vhod v najlepšo ljubljansko, po Miklošiču imenovano cesto. Takoj ob prihodu v Ljubljano zagleda že s kolodvora vsak tujec to palačo. In prav je tako, ker je tako grajena, da nam je v ponos. Stavba je zidana v kotu ob obeh imenovanih cestah v 4 nadstropjih ter je visoka 23 metrov nad cestnim hodnikom. Pročelje je v celoti do drugega nadstropja obloženo s podpeškim kamnom v izmeri 750 kvadratnih metrov in v debelini 20 cm. Zgornji del fasade je zgrajen iz surove opeke in izdelan v krasnih opečnatih, navzdol potanjšanih stebrih, v vsakem nadstropju kot povezanih s cementnimi vložki. Na vrhu vsakega stebra stoji po en kip, vlit iz cementa, prav pod vrhom je še okrog in okrog zgradbe cel venec sličnih, a manjših kipov, pritrjenih na steno.

Stropovi so povečini železobetonski, tudi streha je iz železobetonske plošče, prekrite s strešno lepenko in bakreno pločevino. Stavba ima troje stopnišč, glavno, ki je na vogalu obeh cest, je

Glavno stopnišče v palači Vzajemne zavarovalnice.

izdelano vse v krasnem stebrovju in temnega podpeškega kamna, za stopnice same se je rabil sivi kraški kamen. Naravnost veličasten je pogled na lepo polirane stebre glavnega stopnišča, ki stoje drug nad drugim od kleti do četrtega nadstropja. Med stebri je postavljena ograja iz hrastovih stebričkov, stene in stropi so iz mavca.

Hiša je tako razdeljena, da so v pritličju trgovine, v celem prvem nadstropju poslovni prostori Vzajemne zavarovalnice, v gornjih treh prostorih so stanovanja. V kleti je poleg običajnih prostorov še kapela za turiste ter telovadnica.

Pa kaj bi vse to naštevali?! Vsak naj si o priliki ogleda palačo, pa se bo čudil! Eno pa moramo povedati tu, kar v kamnu in opeki ni zapisano: Vsa zgradba se je izdelala izključno iz domačega gradiva, le naša domača podjetja so izvršila vsa dela. Opeka je z Vrhnike, kamen iz Podpeči in z Vrhnike, bakrena pločevina iz Slovenske Bistrice; tudi vsa dela, kot mizar-ska, kleparska, ključavničarska, tesarska, pečarska, kiparska, steklarska, parketna, elektrotehnična, vodovodna, plinska, tapetniška, slikarska, plesarska, pasarska i. t. d. so izdelali le naši domači ljudje. In prav to je tisto, na kar in radi česar smo ponosni. S slovenskim umetnikom arhitektom je sodeloval slovenski obrtnik in delavec in v složnem delu ustvaril spomenik slovenske podjetnosti in narodnega uspeha. Zgradil si je palačo zavod, ki je edina slovenska zavarovalnica. Postavila si ga je ob trideseti obletnici svojega obstoja. Zato je nad glavni vhod vkle-sal graditelj besedo: Bogu hvala! Nad stranski vhod pa je kot izraz naše narodne vernosti postavil kip Marijin.

Bodočnost našega kmetijstva

Drago Potočnik.

Že pred vojno so mnogi naši gospodarji vedno bolj obupa-vali nad bodočnostjo našega kmetijstva, ki je še vedno najvaž-nejša pridobitna panoga našega gospodarstva.

Po vojni pa so se v novi državi razmere temeljito spreme-nile in stojimo pred popolnoma novimi vprašanji. Naše kme-tijstvo nima več onega velikega trga na Dunaju in v Trstu, pač pa smo v veliki meri omejeni na notranji trg, kjer je razumlji-vo konkurenca žitorodnih krajev veliko bolj občutna, kakor je pa bila pred vojno. Nadalje nima naše kmetijstvo več onega zunanjega trga, kakor ga je imelo pred vojno v Italiji in deloma

v drugih deželah ob Sredozemskem morju. Med vojno namreč smo te trge popolnoma zgubili in nam še doslej ni uspelo, zopet se uveljaviti v njih.

Beg z dežele v mesta se sedaj po vojni vedno bolj stopnjuje, kajti industrializacija dežele stalno narašča. Še pred vojno je bilo 70% vsega našega prebivalstva zaposlenih v kmetijstvu. Danes pa znaša odstotni delež kmetijskega prebivalstva komaj 60—65. Mnogi gospodarji vidijo le v prehodu k industrijski in obrtni produkciji rešitev za naše gospodarstvo. Priznati moramo, da imajo v marsičem prav. Toda naše kmetijstvo bo kljub vsemu morali ostati naša najvažnejša pridobitna panoga. Naši gospodarji bodo morali uvideti, da proizvodnja žitaric ni več tako rentabilna, ker je konkurenca Vojvodine in prekooceanskih držav nevzdržna. Zato bo treba polagoma preiti od kvantitativne proizvodnje h kvalitativni in sicer onih proizvodov, za katere je jasno, da bomo mogli z njimi konkurirati na domačem trgu, pa tudi na zunanjih tržiščih, kamor bo moral iti naš presežek proizvodnje. Naša kmetijska proizvodnja se bo morala usmeriti na one pridelke, za katere so danes pri nas posebno ugodni pogoji, nadalje k sadjarstvu in živinoreji. Na malem danskem zgledu vidimo, da je ta dežela še najlažje prebrodila težko gospodarsko krizo, ker se je pač njena proizvodnja preusmerila k izvozu kvalitativnih proizvodov. Veliko pozornost pa bo treba posvečati vprašanju našega gozda in lesa, ker je gozd večinoma last naših malih posestnikov. Saj so gozdna veleposestva pri nas zelo redka. Tudi tukaj bo treba bolj racionalnega gospodarstva, da se ne upropasti to naše največje narodno bogastvo.

Temelj narodne vzgoje

Skoro pred dvanajst sto leti se je pričela slovenska kulturna zgodovina. V starem poročilu iz Solnograda o življenju sv. škofa Virgilija, ki je bil po rodu Irec, beremo, da je slovenski vojvoda Borut prosil ob napadu Obrov na Slovence Bavarce za pomoč. Ti so hitro prišli in premagali Obre ter Karantance in njihove sosede podvrgli oblasti frankovskih kraljev. Vračajoč se so s seboj pripeljali iz Karantanije na Bavarsko talce. Med temi je bil Borutov sin Gorazd. Oče Borut je želel, da se ta po krščanski vzgoji in krsti. Isto je Borut želel za Hotimira, sina svojega brata. Na otoku Ava v Kiemskem jezeru na sever-

nem vznožju Alp je bil tedaj samostan, kjer je bil predstojnik duhovnik Lupo. Ta je slovenska talca poučeval o sv. veri in ju krstil. Bil jima je tudi krstni boter. Ko je po triletnem vladanju Gorazda, prvega slovenskega krščanskega vojvode, ljudstvo prosilo Hotimira za vojvodo, mu je Lupo dal svojega nečaka Majorana, da ga spremlja v domovino na Koroško. Majoran je vplival na vojvodo Hotimira, da je ostal zvest krščanski veri in zvezi s solnograško škofijo in ondodnim samostanom. Odtod je vojvoda sprejemal krščanski nauk in službo božjo. Prosil je škofa Virgilija, naj pride obiskat Slovence in jih potrdit v sveti veri. Ker škof Virgilij tega sam ni mogel storiti, je mesto sebe poslal škofa Modesta, da bi poučeval slovensko ljudstvo. Dal mu je oblast cerkve in duhovnike posvečevati. Ž njim je poslal še več drugih duhovnikov. Pozneje je še večkrat Hotimir prosil solnograškega škofa za duhovnike-učitelje. Tako se je pričela krščanska kultura širiti med Slovenci. Ne prisiljeno, ampak iz proste volje so se odločili za krščanstvo in s poukom v krščanskih resnicah se je krščanstvo pričelo med našimi davnimi predniki širiti.

Še bolj značilen je začetek krščanske kulture med Slovani sploh. V življenjepisu sv. Metoda beremo: Takrat (proti koncu l. 862.) se je pripetilo, da sta poslala slovanska kneza Rastislav in Svetopolk iz Moravske k cesarju Mihaelu poslanca s sledečim sporočilom: »... K nam so prišli mnogi krščanski učitelji od Vlahov, Grkov in Nemcev, ki so nas vsi različno učili. A mi Slovenci, prosto ljudstvo, nimamo nikogar, ki bi nas učil resnice in nas poučeval. Torej, dobri car, pošlji nam takih mož, ki nam bodo govorili vso istino.« Isto nam pripoveduje stari ruski pisec Nestor, ki polaga na usta Rastislavovih poslancev tele besede: »Naša zemlja je krščanska, a ni pri nas učiteljev, ki bi nas poučevali in vzgajali ter nam tolmačili svete knjige.« Ko sta sveta brata Ciril in Metod l. 867 potovala skozi slovensko Panonijo, sedanje Prekmurje, v Rim, sta se ustavila pri slovenskem knezu Kocelu. Ta je silno vzljubil slovenske knjige in je dal bratoma 50 učenecv, da se priuče slovenskim knjigam. S knjigo v roki so Metodovi učenci pridobivali in pridobili slovanske narode za krščanstvo. In ko je ruski veliki knez Vladimir sklenil pustiti pogansko vero očetov, je poslal poslanca po svetu k sosedom mohamedancem in kristjanom, da spoznajo njihovo bogoslužje, ker se hočejo Rusi odločiti za tisto vero in tisti obred, po katerem se najdostojneje Bog časti.

Iz vseh teh zgodovinskih dejstev davne preteklosti vidimo, kako so naši slovanski predniki vseh vej slovanskega debla kazali v vseh važnih odločitvah silno hrepenenje po spoznanju, da so bili izredno ukaželjni in da so želeli priti stvarjem do dna. Bili so pokorni in zvesti, a šele, ko so vse dobro spoznali in kot dobro preizkusili. Ne na slepo, ampak premišljeno in s spoznanjem so sprejeli novo resnico. Če še posebej pogledamo v slovensko zgodovino, potem vidimo tudi tu v vseh časih, da so se nove ideje med nami širile po knjigi, s poukom, z živo besedo. Kako daleč se je zanesel s slovenskim protestantskim sv. pis-mom Lutrov nauk med naše ljudstvo! Koliko vernikov je pri-dobila živa beseda pridigarja Primoža Trubarja, ki je na osličku jezdil po Krasu in Vipavski dolini povsod oznanjujoč novo vero! Samo s katoliško knjigo in vneto propovedjo je osvajal Tomaž Hren, ljubljanski škof, odtujena srca zopet za katoličanstvo, prerojeno po tridentinskem cerkvenem zboru. Vsa nasilna sred-stva ne bi pomagala, ako ne bi šel škof in ž njim dobri katoliški duhovniki med ljudstvo in ga poučevali. Naš narodni preporod sredi preteklega stoletja se je pričel s knjigo in se razplamtel v živo besedo na velikih taborih širom Slovenije.

In ves neverjetni uspeh našega Janeza Evangelista, od kod je? Bilo je menda l. 1908, ko je bilo v ospredju vprašanje so-cialnega zavarovanja. Dr. Krek je hotel k temu zavarovanju pritegniti poleg industrijskega delavca tudi našega kmeta. Od dveh strani se je vzdignil odpor: od kmeta, ki ga je nahujskala nasprotna agitacija, od socialne demokracije, ki se je bala za svoj monopol med proletariatom. Dr. Krek je prišel sam na de-lavski shod, ki se je vršil v Podgori pri Gorici, kjer je imela med ondotnimi tovarniškimi delavci socialna demokracija od-ločujoč upliv. Dvorana je bila polna. Nasprotniki v večini. Dr. Krek stopi na oder in spregovori nekako takole: »Čudim se, da je socialna demokracija proti pritegnitvi malega kmeta k socialnemu zavarovanju. Če je socialna demokracija zastopnica proletariata, je samo v njenem interesu, da se pojem proletariata razširi.« Čudovito je učinkoval ta stavek na poslušalce. Gledal sem obraze mož v prvih vrstah in videl, kako se nehote udajajo sili dokaza tega kratkega stavka. Toda socialnodemokratski vo-ditelji so se zbalii posledic, ako Krek nadaljuje. Od zadaj, kjer so imeli zbrane razgrajače, so zapiskale piščalke, začel se je krik in shod je bil v dvorani razbit. Mnogokrat sem pozneje slišal Kreka, vedno sem videl, kako je znal učiti in prepričati, a ven-dar mi ostane najbolj živo v spominu oni podgorski dogodek.

Ves veliki Krekov uspeh je pripisovati njegovemu neprestanemu pouku našega ljudstva. Od fare do fare, da, od hiše do hiše je hodil, pri inteligenci od osebe do osebe. Ustanavljal je društva in zadruge. Vse je bilo namenjeno pouku in izobrazbi. In tako se je izvršil naš slovenski preporod.

Naše ljudstvo ni sledilo voditelju pod pritiskom, nasprotno, pritisk je bil ravno proti Krekovemu delovanju. Vse gostilne, vse šnopsarije so bile njegovi sovražniki, pa kako sijajno je zmagoval in vedno sijajneje. Temelj njegovega dela je bila izobrazba, spoznanje resnice, tisto kar so hoteli slovenski knezi Borut, Gorazd, Hotimir in slovanski vladarji Rastislav in Vladimir. Pot do tega je pot pouka. Krekova dediščina so naša prosvetna društva, naše zadruge, domovi naše prosvete, žarišča naše moči. Fantje, tu se zbirajmo in gradimo temelje svoje moči!

Poleg tehnične izpopolnitve našega kmetijstva (uvajanje strojnega dela, večja uporaba umetnih gnojil i.t.d.) bo pa treba misliti vedno bolj tudi na trgovsko plat, kajti ni važna samo produkcija, ampak tudi vnovčenje proizvodov. Tu se je že pokazalo, kako velikega pomena je lahko zadružništvo, ki bo v bodoče moralo sploh svoje delo usmeriti v to stran, kajti kar se tiče kreditnega zadružništva je njegova mreža prilično dobro zgrajena in ne bo treba dosti novega dela. Organiziranemu konzumu in strnjenim vrstam industrijskih producentov na trgih, bodo morali kmetje postaviti strnjeno vrsto svojih prodajnih zadrug, kajti le tako bodo na trgu uveljavili svoje zahteve, česar doslej kot neorganizirana masa brez velikih kapitalskih sredstev, s katerimi na primer razpolaga industrija, niso mogli doseči. V organizirani prodaji kvalitativno izboljšanih kmetijskih pridelkov je bodočnost našega kmetijstva.

RAZUMNEGA HLAPECA LJUBI KOT SAMEGA SEBE, NE KRATI MU
SVOBODE, NE PUŠCAJ GA V UBOŠTVU! (SIRAH 7, 22).

V MIRU SI LAHKO Z MNOGIMI LJUDMI, SVETOVAVEC PA TI BODI
MED TISOČI EDEN. (SIRAH 6,6).

TRI REČI PRETRESEJO ZEMLJO: HLAPEC, ČE SE VLADARSTVA
POLASTI, BEDAK, ČE SE NAJE, IN ZOPRNA ŽENSKA, ČE JO KDO
VZAME V ZAKON. (PREGOVORI 30, 21).

Mladci, kar dolgo mladi!

Dr. A. B.

Letošnji Mohorjev koledar prinaša kratek spis, ki dokazuje, da je mlad človek svoje bodoče usode gospodar, svoje sreče ali nesreče kovač. Ta spis sem večkrat prebral in želim, da bi ga vsak naš mladenič večkrat prebiral in se o vsebini razgovarjal z drugimi tovariši v prosvetnem društvu ali v zasebnih krožkih. Kdor si bo vodilne misli tistega spisa res osvojil, da mu postanejo vodnice v življenju, ostane dolgo mlad in še dalje zdrav in čvrst!

Stvarnih dopolnil ali celo ugovorov nimam, pač pa nekaj kratkih pripomb, ki naj vodilne misli omenjenega spisa podkrepje in razlože.

Nedavno sem vprašal nad 80 letnega Bohinjca, kako kaj žive v svoji prelepi deželici. »Imenitno!« je odvrnil šegavi starec. »Odkar hodite takile kakor vi med nas, smo strašansko napredovali. Zdaj že znamo denar zapravljeti, preden smo se naučili kaj prislужiti, oblačimo se po gosposko, jemo tudi že po gosposko, pijemo več ko gospoda. Prvo polovico tedna zdravimo mačka in mislimo, kako fletno je bilo zadnjo nedeljo, drugo polovico pa se pripravljamo na fletnosti prihodnje nedelje. Doma ne moremo vsega denarja zafečkati, zato ga nosimo ven, na Bled, Jesenice in ne vem še kam!« Tako se je norčeval mož, govoreč sosednima omizjema fantov bolj kakor meni.

Ni mi znano, koliko je resnice in koliko pretiravanja v Bohinjčevi sodbi njegovih rojakov, vem pa, da je v pikrih besedah dobro označen duh, ki je zavel med mladino marsikod po Sloveniji. Brezskrbno veseljačenje, brezmiselno zapravljanje časa, denarja in zdravja, hlantanje po užitkih dvomljive vrednosti in surovost, to so značilne tožbe odrasli mladini, ki prihajajo iz mest in večjih industrijskih središč in iz mnogih čisto kmetijskih okrajev.

Očitno je, da ta povodenj čisto gmotnega pojmovanja življenja in razbrzdanega izživljanja vodi v pogubo posameznika in narod. Kaj storiti, da se ta povodenj zajezi, ne maram in ne morem razpravljati na tem mestu, ker je nezmiselno govoriti o nalogah in dolžnostih drugih, družbe ali države v listu, ki je namenjen samovzgoji. Kaj storim jaz, da se otmem, kako se rešim jaz iz splošne poplave, to bodi vprašanje, ki naj je dovoljno reši mladeč najprej za-se!

Človek se ne zaveda, kolike vrednosti je zdravje, dokler je zdrav; bridko pa se zave vrednosti zdravja, ko ga nima več. Mlad človek ne sluti, kako neprecenljiva in nenadomestna je vrednost njegove dobe — mladosti — zato se mnogim življenja željnim mladcem tako strašno mudi iz mladosti ven! Kot človek, ki opazujem življenje okoli sebe že dobršen čas, kot zdravnik, ki mi je tolikrat dano pogledati na dno življenjskega vrvenja, kličem mladini: Drži se mladosti krčevito kot najlepšega zemskega zaklada, porabi vsa sredstva, da se ohraniš mladega, dokler se le da!

Kako izvajajmo to splošno in morda pravilno načelo dejansko v življenju? vprašujete vi.

Zelo enostavno in priprosto! odgovarjam jaz. Ko bi bil v vaši dobi, bi se držal teh-le vodil:

1. Mladost je doba igre in tekme. Ne vem, kaj vse bi utegnilo biti predmet mojim igram in tekmam, eno pa vem čisto jasno in trdno, da bi hotel tekmovati s svojimi vrstniki in tovariši v največji življenjski umetnosti: kako človek dobro shaja in vrši vse svoje dolžnosti z najmanjšimi zunanjimi sredstvi. Hotel bi na sebi pokazati, kako malo zunanjih pripomočkov je treba, da je mlad človek vesel in veder. Naša doba hoče čim več in čim preje, jaz bi po svojih življenjskih izkušnjah hotel dokazati obratno, čim manj in čim kasneje naj se mladeč udaja življenjskim ugodnostim in užitkom. Moti se, kdor meni, da kaj zamudi, ako ne izrabi vsake prilike za osebno ugodje in uživanje. Tako mišljenje je znak ostarelosti in vodi mladino v prezgodnjo starost. Skromnost v jedi in pijači, skromnost v obleki in zabavi bodi dika in jamstvo dolge mladosti.

2. Mladost je doba iskrenega svobodoljubja, mlad človek želi iz tesnih ojnic čim preje v svobodo. In v tem pristnem in mladinskem duhu bi se hotel osamosvojiti, zato bi si resno prizadeval, da se v svojih razmerah čim preje in čim popolneje usposobim za izbrani pridobitni poklic, ki mi omogoča neodvisnost od drugih ljudi. Svoj, z lastnim trudom pridobljeni kruh bi hotel jesti! Še bolj ko zunanjo gospodarsko-družabno samostojnost bi širil in utrjeval notranjo nravno duševno prostost, ki mi omogoča obvladanje čutnih nagonov, kakor treba značajnemu mladcu.

3. Glede drugega spola bi usmeril svoje odnose po načelu: Kar ne maram, da bi se zgodilo moji materi ali moji sestri ali kateri drugi ljubi osebi, ne storim nobeni ženski, tudi če bi ona sama hotela drugače. To vodilno načelo je razvidno in v vesti

obvezno za vsakogar. Ko bi pa življenjske potrebe po treznem prevdarku velevale, da združim svojo usodo z usodo drugega človeka v življenjsko vez, kar je čisto v prirodnem in нравstvenem redu, bi hotel postaviti to življenjsko združbo na trdne temelje, ki omogočajo in zagotavljajo človeka dostojno življenje meni in družici. Osebna naklonjenost je pač nujna vez, ki pa se ohrani in ojači, ako je dovolj duševne in gmotne podlage, ne samo utrjenega zdravja, poklicne sposobnosti in vsaj skromnih sredstev, marveč tudi požrtvovalnega duha, ki se zna odreči tudi pravicam v prid drugim! Dandanes se vse preveč hiti z lahkomišelnim sklepanjem življenjskih vez, zato toliko nesrečnih zakonov. Zakon pomeni začetek novega, odgovornosti in žrtvovanja polnega življenja, ki pa poteka zadovoljivo samo tistemu, ki več prispeva kakor zahteva.

* * *

Tako je moje gledanje v svet. Kdor se zanaša na druge, bo zanešen, kamor noče. Mladec, vzemi torej svojo življenjsko usodo sam v svoje roke, usposobi se z jekleno samovzgojo za življenje, ki je trdo. Pomagaj si sam in Bog ti pomore!

Slaven slovenski popotnik

I. M.

Štirinajstega januarja je minilo 600 let, odkar je umrl v frančiškanskem samostanu v Vidmu skromen brat sv. Frančiška — Odorik, imenovan Pordenonski. Kmalu po smrti je zaslovel kot raziskovalec Mongolije in Tibeta; knjigo o njegovih potovanjih, »Mirabilia mundi,« to je »Čuda sveta,« so njegovi sodobniki brali kot razodetje, ki je razkrilo tajne in čuda daljnega Vzhoda.

Leta 1270. je češki kralj Otokar II. poslal na mejo svoje države v grofijo Pordenone pri Vidmu četo vojakov, ki jih je nabral po Kranjskem in Štajerskem, da bi varovali mejo pred napadi vojaštva oglejskih patriarhov. Leta 1284 se je neki slovenski ali poslovenjeni češki družini te posadke rodil sin, ki so ga krstili za Odorika. Še mlad je vstopil k frančiškanom. Leta 1318 so ga redovni predstojniki poslali k Mongolom, da bi jim oznanil evangelij. Podal se je na pot in v 12 letih prepotoval Armenijo, Perzijo in Mezopotamijo, obiskal je Indijo in veliko

sosednjih otokov, prehodil je Kitajsko in tri leta bival na dvoru mongolskih kanov v Pekingu. Domov se pa ni vrnil po stari poti, ampak jo je ubral s severne Kitajske kar proti zapadu ter kot prvi Evropec obiskal Tibet. S Tibeta je krenil dalje po karavanski cesti v Turkestan ter odtod v Armenijo.

Odorikov potopis se ponekod bere kot pravljica pripoved iz daljnih dežel. Mož je bil preprost, zato je vse, kar je v tujih krajih nenavadnega videl ali slišal, silno vplivalo nanj. V drugem delu svoje knjige pripoveduje na primer o čudovitem možu, ki ga naziva »starca z gore«. Ta mož biva med dvema hriboma, ki sta vsa obdana z obzidjem. Znotraj obzidja je dežela vsa preurejena v pravi zemeljski raj: vse polno studenčkov izvira, po cvetočih travnikih so razpeljani potočki, ob katerih se sprehajajo čudovito lepe deklice. V močno zidanih stajah je privezanih veliko krasnih konj, po posebnih skritih napeljavah teče mleko in najzlahtnejše vino, v celi pokrajini je obilo in dovolj vsega, kar si more človeško srce poželeti. Ako je starec kje videl lepega stasitega fanta, ga je povabil, naj postane njegov državljani. Če se je hotel maščevati nad kakšnim kraljem ali knezom ali pa se je z njim moral vojskovati, si je takole pomagal: ukazal je nadzorniku svojih posestev, naj mu privede močnega in podjetnega moža iz spremstva dotičnega kneza ali kralja. Včasih so ga tudi s silo morali privleči v »raj«. Ko pa je novi gost v izobilju okušal vse sladkosti in prijetnosti novega doma ter niti malo ni mislil na to, da bi se vrnil k prejšnjemu gospodarju, so ga opili z mamljivo pijačo ter pijanega postavili izven obzidja. Ko se je zbudil, se ga je polastila silna žalost, začel je tarnati nad svojo nesrečo. Vedli so ga pred starca; ta mu je rekel: »Smeš sicer še bivati v moji deželi, toda le pod pogojem, da spraviš s sveta tistega, ki ti ga jaz določim.« Ker je vsakdo želel ostati za vedno v prijetni pokrajini, se je starcu na lahek način posrečilo, da se je po vrsti znebil vseh svojih nasprotnikov in dolgo neomejeno kraljeval v svoji dolini. Pa je končno tudi nanj prišla vrsta: pridrli so Tatari, si podjarmili deželo, starca pa na grozovit način umorili.

Kaj bi razglabljali, koliko je resnice na tej zgodbi in kaj je dodala ljudska domišljija! Odorik je zapisal, kar je slišal praviti. Pa ni vsa knjiga le v zgodbah, veliko je podatkov in ugotovitev, ki jih je Odorik prvi sporočil v Evropo in so se izkazale kot točna dejstva in verni opisi šeg in navad, zgodovine in življenja do tedaj nepoznanih krajev in ljudi. In v tem je velik pomen njegovega potopisa.

Dvanajst dolgih let je trpela Odorikova pot. Zgodopisci vedo povedati, da je krstil dvajset tisoč poganov. V domovino se je vrnil, da bi si poiskal novih sodelavcev ter z njimi zopet krenil na delo k Mongolom. Pa je obolel predno je mogel svoj načrt dovršiti. Na ukaz svojega predstojnika je pred smrtjo na bolniški postelji narekoval svoje popotne spomine, ki jih danes poznamo kot slovito delo »Čuda sveta«. Znanstveniki prištevajo Odorika najbolj slavnim srednjeveškim potopiscem in največjim

Odorik Pordenonski, pisatelj knjige »Čuda sveta«.

raziskovalcem takrat še ne dobro poznane Azije, zato so mu leta 1881. slovesno odkrili spomenik v njegovem rojstnem mestu Pordenone pri Vidmu. Cerkev ga je v priznanje njegovega svetniškega življenja in gorečnosti za vero proglasila blaženim leta 1755.

Ponosni smo lahko, da je v zgodovinski knjigi našega naroda list, popisana s slavnim življenjem in junaškimi deli vélikega Odorika Pordenonskega.

Mednarodne tekme Katoliške telovadne zveze v letu 1930

V dneh od 25.—28. julija v preteklem letu so se vršile v Belgiji, v mestu Antwerpnu mednarodne tekme katoliške telovadne in sportne zveze. Za te tekme, ki so postale že tradicijske, raste zanimanje od leta do leta in tudi tekmovanje na njih je vedno ostrejše.

Organizacija vse prireditve je bila poverjena telovadnemu okrožju Sv. Mihaela v Antwerpnu. Prireditel sama je mnogo pridobila na svojem sijaju, ker je padla baš v čas, ko je obhajala Belgija 100 letnico svoje neodvisnosti ter je ravno tiste dni obiskala belgijska kraljevska dvojica svetovno razstavo, v katere prostorih se je izvršil glavni del te veličastne mednarodne manifestacije. Najštevilnejše so bili zastopani Belgijci — saj je bila ta prireditev obenem njihov zvezni zlet, zelo mnogo je bilo francoskih društev, tretja najmočnejša skupina pa je bila nemška (imeli so telovadno vrsto in 27 atletov poleg vodstva, sodnikov in drugih). Tekem so se udeležili poleg omenjenih tudi Holandci in čehoslovaški Orli.

Belgijska, francoska in holandska društva so tekmovala med seboj v takozvanih narodnih tekmah v kategorijah po 24, 20, 18, 16, 12 in 8 telovadcev. Te tekme so se izvršile po belgijskem načinu ter so bile orodne vaje, skoki in meti izvršeni simultano, to je po 2—4 telovadci naenkrat. Značilno je to, da so vsa ta društva tekmovala na neki zelo široki in prometni cesti (skoraj v sredini mesta), ki je bila za čas tekem za vsak promet zaprta. Da se je ob straneh nabralo nebroj gledalcev, je razumljivo. Mnogo društev je tudi tekmovalo v trobentanju in bobnanju v zborih; skoraj vsako belgijsko in francosko telovadno društvo ima namreč tudi svoj trobentaški in bobnarski zbor.

Največje zanimanje je seveda vladalo za mednarodne telovadne in lahkoatletske tekme. Francozi in Nemci so napeli vse sile, da bi bili prvi. Belgijci so se neverjetno popravili od lanskega leta — razumljivo — na domačih tleh so se hoteli izkazati. Zelo častno so se odrezali češki Orli v lahki atletiki, prav dobri so bili tudi Holandci.

Mednarodni tekmovalci raznih narodov so ponovno izrazili željo, kako radi bi se merili z lanskimi zmagovalci, z Jugoslavnimi, katere imajo naši prijatelji Francozi v najlepšem spominu.

Mednarodna telovadna tekma se je vršila na eni izmed najlepših točk razstave, na lepo urejenem igrišču. Tekmovali so v prostih vajah, na drogu, bradlji, konju in krogih ter v skoku v daljavo, skoku v višino, suvanju krogle in teku na 100 m. Francozi so pokazali slične proste vaje kakor lansko leto v Pragi, docela nove so imeli Belgijci in Nemci. Najmodernejše ter tudi najboljše izvedene proste vaje so bile nemške, le nekoliko težjih prvin jim je manjkalo.

Na orodju smo videli krasne in težke sestave — orodna telovadba je bila na višku.

Na drogu in konju so bili mojstri Nemci in Francozi, na bradlji so bili najboljši Francozi, na krogih zopet Francozi in nekaj Belgijcev, Nemcem se je pa videlo, da krogi pri njih niso udomačeni.

V francoski vrsti so bili sami stari znani borci (ista vrsta kot lani v Pragi), Nemci so imeli polovico praške vrste, v belgijski vrsti pa so bili vsi novi telovadci. Trije telovadci od francoske vrste so tekmovali že na olimpijadah. V lahki atletiki so se vse vrste prav dobro odrezale, kar znači, da so se tudi v lahkoatletskih panogah vsi telovadci dobro pripravili.

Uspeh telovadnih tekem je naslednji: 1. Francija 1400.86 točk; 2. Nemčija 1336.04 točk; 2. Belgija 1274.60 točk. Med posamezniki so zasedli: 1. in 2. mesto Francoz, 3. mesto Nemec.

V nedeljo t. j. drugi dan prireditve so se tekme nadaljevale, ob 10 se je pa vršil sprevod in sv. maša na isti cesti kakor prejšnji dan tekme društev. Popoldne je bila javna telovadba v razstavnem prostoru. Najprej so nastopila najboljša belgijska društva s svojimi poljubnimi prostimi vajami, nato je sledila telovadba (proste vaje, bradlja in konj) mednarodnih vrst, ki so pokazale nekaj krasnih in deloma novih vaj. Posebno pozornost je vzbujal preko 50 let stari vodnik francoske vrste g. Richard (vodnik francoske vrste lansko leto v Pragi in naš stari znanec iz Maribora 1920) s svojo vajo na bradlji, ki bi

delala celo mednarodnemu tekmovalcu čast. Kot zaključna točka javne telovadbe, katere se je udeležilo nebroj občinstva, je bil nastop vseh belgijskih društev k skupnim prostim vajam. Proste vaje, sicer ne težke, so izvedli na godbo prav dobro.

Zadnji dan so bile tekme v lahki atletiki, ki so pa zelo trpele vsled razmočenih tal ter je celo med tekmovanjem samim deževalo, da se je moralo nekajkrat prekiniti. Skoraj enako vredna tekme sta bila Francija in Nemčija. Krasen uspeh je dosegel češki Orel Jilek v peteroboju lahke atletike, kjer si je s svojimi 3143.15 točkami priboril prvo mesto. Omeniti je še, da Nemci niso imeli svojih najboljših atletov na startu.

Uspehi so naslednji: Peterboj države: 1. Nemčija 8178.79 točk; 2. Francija 7903.01 točk; 3. Čehoslovaška 7833.13 točk. Posamezniki: 1. Jilek (češki Orel), 2. Hutten (Nemec), 3. Pelletier (Francoz).

Posamezne panoge: Prva mesta so zasedli po narodnosti: Tek na 100 m: Nemec 11 sek.; tek na 200 m: Nemec 22,6 sek.; 400 m: Francoz 51,4 sek.; 800 m: Francoz 1:58,6; 1500 m: Nemec 4:13,4; 3000 m: Nemec 9:15,8; 110 m zapreke Francoz 16,4 sek.; kopje Holandec 52.12 m.

Skok v daljavo: Francoz 6.44 m; 4×100 m štafeta: Nemčija 44,7 sek. Švedska štafeta: Francija 2:04,4; skok v višino: Francoz 1.75 m.

Popoldne zadnjega dne je bila svečana razdelitev odlikovanj zmagovalcem. Prehodno darilo (vaza), ki si ga je lansko leto v Pragi priborila Jugoslavija, je sedaj prejela Francija. Tako je bila zaključena lepo uspela mednarodna prireditel v Antwerpnu, ki bo gotovo mnogo pripomogla do še večjih uspehov v katoliški telovadni in športni internacijonali.

Hribovski fantje

Stranik Dragoman, odlomek iz »Tovarne za vasjo«

Jože je miren. Noč je ostra. V severu je nebo rahlo pomrenjeno, jug je čist. Hiše molče in cesta med njimi je železna. Korak poje na njej votlo in zveneče, kakor noga udari. Okna še skoraj povsod gore v luči. Nekje zadaj se trga pes in renči.

»Bi šel k Ivančiču?« premišlja fant. »Zakaj?« Denar je obljubil Francek in ni pošteno, da bi mešetaril. Za Anico? Molči in ničesar ne reče. Samo gledal pa ne bom.«

Kar skozi vas se obrne. Hudinova hiša je razsvetljena. Stoji na koncu vasi kot grad med bajtami, gospod med berači.

»Od naših žuljev?« misli Jože in hrope. »Moj grunt te pa ne bo pojil.«

Gre mimo žage v breg. Cesta se odmika pod hribom proti Studencu. Temno rasto grmade hribov na južni strani. Onstran njih je konec sveta. Gozdovi se gostijo v črnino, raztegnili so se čez vrhove, pobočja so pa pustili gola in čista. Polje tone od Studenca v nerazločno motnjavo proti Topolu in Metuljam. Metulje so se zagreble v temo nejasnih gričev, komaj cerkveni zvonik slutiš iz mraku. Topol je jasen, belina hiš krči mejo megli, ki leze čez rebri od nekod iz ribniške doline.

Po hribu prihajajo fantje. Nič ni pesmi v njih, koraki bijejo trdo zemljo in s popevko je kletev.

»Kdo pa je?« vpraša osoren glas.

Jože molči in širi oči, da bi videl, koliko jih je. Šteje. Pet, šest, osem. Osem na enega. Bežal bi, pa je sramota. Glas prav dobro pozna. Drejc je vprašal. Drejc gre s svojimi na vas. Nemara na Poljano. Na Poljano k Franckovi Milki.

»Kdo je?« zakriči zamolklo Drejc.

Jože molči in pospeši korak. Gruča na levi ga spremlja tik nad cesto. Fant se spomni na volkove. Ve, da bodo udarili.

»Mutec je!« se zasmije nekdo hripavo.

»Daj mu po glavi, bo že spregovoril!«

»Dajmo!«

Cesta zaropota od korakov. Jože se ustavi. Osem postav se ga oklene. Rahel duh po žganju leže vanj.

»Daj luč!«

Nekdo posveti. Jože izvleče cigareto in jo mirno prižge. Drejc zakolne in se ujezi:

»Ti si, zajec!«

»Kakšen zajec?«

»Zakaj molčiš?«

»Kajpak, vsakemu naj odgovorjam!«

»Račun imamo še, veš!«

»Prav nič ne vem.«

»Ti pa zdaj povem. Od nedelje še. Pri Francku je bilo.«

»A, tisto? Nič hudega.«

»Za nas. Osem nas je.«

»Osem na enega, lepa reč!«

»Pojdimo, pa pustimo ga,« godrnja nekdo. »Mrzlo je.«

»Daj mu eno!« Sili drugi.

»Poskusi!« se davi Jože.

Gruča se stisne, oči se bliskajo. Nenadoma Drejc zakriči in Jože poskoči. Krik jekne, nekdo zastoka. Jože čuti bolečino na glavi. Stisne zobe in buta v levo in desno. Še enkrat mu pade na glavo. Obide ga svetloba, zazdi se mu, da je prečuden dan. Razprostre roke in omahne pod cesto.

»Udari!« kričijo hribovci.

»Padel je,« se ustavijo nekateri.

»Da ni prehudo . . .« se ustrašijo.

Drejc skoči k ležečemu.

»Kakor bo, pa bo. Diha pa še. Pojdimo na Poljano!«

Tiho se sklonejo in kot sence izginejo v temi pod cesto. Sredi polja se nekdo razvname in ostro zavriska . . .

Mladi grobovi + Janez Bolcar

umrl 21. decembra 1930. v Spuhlji pri Ptuju

Potekalo je leto proti koncu, potekale so ure in dnevi tudi Tebi, dragi Janez. Nismo mislili, ne mi in ne Ti, da so ure Tvojega življenja že štete. Veselil si se božičnih praznikov, prepevaje si s svojimi sestrami pripravljaj jaselece in božično drevesce, da čim lepše sprejmete novorojenega Odrešenika. Ali zgodilo se je, česar nisi pričakoval. Prišla je bela žena smrt, potihem in nenadno kot tatica, utrgala je nit Tvojega življenja. Ko smo prihajali v nedeljo od pozne sv. maše, se je razglasila žalostna vest, da se nam je preselil naš dobri prijatelj in brat na kraj miru in slave. Nismo verjeli ne mi, ne drage sestre Tvoje, da si brez slovesa odšel od nas in nas pustil same.

V najlepši fantovski dobi si bil, star še komaj 23 let, pa je prišel nebeški Vrtnar, utrgal cvetko in jo presadil v nebeške rajske vrtove.

Dragi Janez! Plamena v Tvojih očeh ni več, zamrl je glas na Tvojih ustnicah, telo Tvoje je negibno, mrtvo, ostra sapa veje nad Tvojo gomilo.

Je bila pač tako božja volja.

Dragi fantje! Nam vsem naj bo naš nepozabljeni Janez za vzgled in opomin, da bodimo z Bogom spravljani vedno in povsod, ker ne vemo ne ure ne dneva, kedaj in kje nas pokliče Gospod. V srcih nosimo lep in svetel spomin na pokojnika! Z žalostjo v duši pišemo te besede ob slovesu dragega brata.

Josip Bolcar

Kdo bo najboljše uganil?

Vprašuje urednik

Je uganka in ni uganka, kar vam bom tukaj povedal. Mar-sikdo bi rad vedel, koliko nas je in kod vse živimo Slovenci. Tisti, ki so brali lanski Mohorjev koledar, vedo:

Vseh Slovencev nas je nekako dva milijona. Pa nismo vsi doma, povsod nas je raztresla borba za kruh, najbolj nas je pa udarila delitev sveta koncem vojne. Toda v žalosti za težkimi izgubami ne smemo kloniti, junaško moramo zastaviti v upanju na solnčnejše čase in fantovsko odločno verovati, da nas bo enkrat tri in še več milijonov, ki bomo zbrani vsi v eni zvezi in ki bomo vsi smeli svetu na glas povedati, da smo slovenske matere sinovi. Danes je pa z nami takole: V Jugoslaviji nas živi 1.024.000. V Italiji 375.000. Na Koroškem po rodu 115.000, narodno zavednih 40.000. Na avstrijskem štajerskem kakih 50.000. V Združenih državah severoameriških 252.000. V Kanadi kakih 5.000. V Nemčiji že skoro 30.000. Na Francoskem okrog 10.000, V Belgiji in na Holandskem po 2.000. V Argentini v Južni Ameriki živi nekako 16.000 Slovencev, v Braziliji 5.000, po drugih južnoameriških državah 7.000. V Afriki bi jih morda našteli 5.000, in sicer v Egiptu.

Sedaj pa, fantje, gre za tole: Številke so podane zgoraj. Pa samo iz suhih številk si težko ustvarimo sliko, kako je prav za prav z našim narodom, ki živi razmetan po vseh krajih zemlje. Koliko je na primer 10.000 v primeri z 1.000.000? To se da bolje narisati kot pa povedati: s črto, ki je daljša ali krajša, s krogom, ki je večji ali manjši, s človeško postavo, ki je višja ali nižja in še na mnogo drugih načinov. Naloga je v tem: .

Skusite gornje številke spraviti v slike! Na primer: 250.000 Slovencev, ki živijo v Sev. Ameriki, si lahko predočimo v delavcu, primeroma velikem, v ozadju pa so dimniki tovarn in značilni ameriški nebotičniki. Pa še da še drugače to izraziti. Vem, da ne znate vsi risati. Tudi jaz ne znam. Pa opišite, kako bi vi narisali to, kar gornje številke pripovedujejo, ako bi znali risati. Najboljšo rešitev bomo objavili v prihodnji številki: ako bo narisana, bomo objavili kar tako, ako bo le opisana, jo bomo dali narisati ter objavili. Objavljena rešitev bo tudi nagrajena.

Fantje! V pomenku med seboj ali pa na sestanku iščite in mislite, kako bi se ta uganka rešila. O svojem razmišljanju nam poročajte. Pa prav kmalu!

FANTJE MED SEBOJ

Šoštanj. Na Novega leta dan. — Pred cerkvijo gruča veselih fantov, ki čakajo na prireditev v Slomškovem domu. Nekoliko dalje so se zbrala dekleta. Veselje jim žari iz oči. Oboji se živo razgovarjajo, vmes se čuje vesel smeh. Še kepa snega prileti od nasprotne strani in še živahnije postane na obeh straneh. Veselje jih je gledati v tem zdravju. Ob znaku, da se je prireditev pričela, se vsuje ta živa gruča skozi vrata doma, da z uprizoritvijo igre zopet kaj pridobe na izobrazbi. Dokler bomo takšni, se lahko s ponosom imamo za up in nado naroda, o našem narodnem propadu ne govorite, marveč se veselite njegove rasti. Toda, koliko pa je število tistih, ki se ob nedeljah tako pošteno zabavajo. Morda v eni župniji 40—50. Kje so pa ostali drugi, saj je mladega sveta vendar več? Žal, da jih mnogo najdemo v zakajenih, z dušičim dimom napolnjenih gostilnah. Pijejo, kade, kvartajo in morda še celo kolnejo. Ali so to slovenski fantje? Pač po imenu, po duši in srcu pa ne, ker niso naš ponos, ampak naša nečast in bolest. Pa so nam bratje, zato jih v nesreči ne smemo zapustiti. Imaš med njimi prijatelja, povabi ga na fantovski sestanek, prišel bo in če mu bo ugajalo, ga skušaj spraviti na pravo pot. Storiš boš dobro delo in veseli bomo vsi, najbolj pa bo srečen novi došlec. Ali naj si tega ne vzamemo kot nalogo? Danilov.

Središče. V zadnji št. Kresa nam je uredništvo obljubilo, da prične z novim letom prinašati spet dopise »iz kraja v kraj«, katere smo do sedaj zelo pogrešali. Dopisi naj nam bodo v znamenje in bodrilo, da še živijo po duhu enaki fantje po naših krajih.

Tudi pri nas imamo fantovski odsek, kjer si hočemo bistriti um in širiti znanje, krepiti svoj značaj, razvedrovati svoje mladostno telo in srce. Fantje Središčani kličemo vsem fantom, naročnikom in bralcem fantovskega glasila »Kres«: Bdimo in delajmo, zavedajmo se, da smo fantje, ki hočemo in moramo po fantovsko živeti. Oglašajmo se pogosto v svojem listu, da se spoznamo, da bomo vedeli drug za drugega. »Kres« naj nam bo zatočišče, kamor se obračajmo s svojimi fantovskimi razgovori, črpajmo iz njega izobrazbo za življenje, izlivajmo vanj fantovsko bol.

Ako je kaj fantov v vas, korajžno se oglasite iz svojih krajev, da zvedemo, če ste vredni rožmarina zelenega in nagelčka rudečega z okna naših slovenskih deklet.

Urednik dostavlja: Hotel sem k oddelku »Fantje med seboj« napisati besedo za uvod. Pravzaprav sem jo že imel napisano, pa so me Središčani posekali in sem svojo vrgel — v koš. Prav nič škode, saj so oni dobro povedali! Fantje, na korajžo v vašem, popolnoma vašem kottičku!

D R O B T I N E

DOMA IN PO SVETU

Pametna razsodba. Dve sosedi blizu Pariza sta gojili perutnino. Gospa Urša nekega dne pogreši dva piščanca, gospa Meta je pa dobila prirastek:

ne da bi vedela odkod sta se njeni družinici pridružila dva piščanca. Urša je Metin prirastek reklamirala zase, ta pa huda, da ne in ne.

Vaški stražnik je moral stvar razsoditi in urediti. Ženskama je na

kratko zaprl usta, potem pa zapovedal, da spodita svoji kurji družini na cesto. Ko je bilo to nelahko delo opravljeno, pa naroči mladeži, naj s krikom in vikom perjad razkropi. Otroci si tega ne dajo dvakrat reči in zaženo krik, da bi se podrli jerihonski zidovi. No in kaj se zgodi? Kure razbežijo vsaka na svoje dvo-rišče, nova gosta gospe Mete pa v kurnik gospe Urše. Zadeva je bila razrešena, pravda dobljena, oziroma zgubljena.

Fortes fortuna adjuvat. »Pogum-nega sreča rada podpira«, ali krajše: »korajža velja«, tako so nekoč po-zivali mladce k srčnosti. Dva švi-carja sta l. 1930 resničnost pregovora na sebi doživela. Bila sta skavta iz čete Neuhausen pri mestu Schaff-hausen, kjer reka Ren tvori visoke slapove, urarji pa delajo izvrstne ure. Pišeta se Egon Barth in Fritz Weber, stara po 18 in 17 let. V preprostem zložitivem platnenem čolničku sta preveslala Rokavski preliv med fran-cosko in angleško obalo.

Dne 8. julija sta pod Renovimi sla-povi sedla v čoln in se peljala po reki navzdol. Podnevi sta veslala, preno-čevala pa vselej v šotoru na bregu. Dvanajsti dan vožnje sta dospela v mesto Rotterdam ob Renovem izlivu, zložila čoln skupaj in se z vlakom odpeljala v Calais. Pristaniški urad-niki so jima nameravano podjetje resno odsvetovali, pa nista se dala oplašiti. Neki pilot jima je opisal morske tokove: »Vozita najprej po-ševno proti severu. Tok vaju bo naj-prej zanesel na jug, da bosta prišla vstric Sivega rtiča (Gris Nez južno od Calaisa), potem vaju bo pa oseka gnala proti Severnemu morju.« Po-sebno znatna vožnja se jima torej ni obetala, pa fanta nista bila boja-zljiva. V jutro 14. dne svojega po-tovanja se spustita na morje in Barth sam opisuje pot takole:

»Ob sedmih sva pustila za seboj svetilnik, tedaj pa je vstal močan veter in čolniček je začel plesati po

valovih. K sreči pa se je veter v eni uri polegel. Ob osmih sva srečala neki parnik. Vprašal sem ga, v ka-teri smeri je Dover. Parnik se je ustavil, obrnil in se postavil vstric čolna. Spustili so do naju lestvo in vrvi in kapitan nama je skozi mega-fon zaklical, naj prideva na krov. Ko nisva hotela, je pa dodal še malo tolažljivo zagotovilo, da Doverja ne bova nikoli videla. Nato se je parnik spet obrnil in odhitel z vso paro, midva pa sva bila zopet sama v svoji lupini na širnem morju. Nekako okoli desetih nama je Sivi rtič izginil spred oči in zanašati sva se mogla samo še na kompas. Opoldne sva se ustavila in kosila. Tri kilometre pred Dover-jem je začel od strani pihati veter in razpela sva jadra. Zdaj je šlo hitro, vendar pa sem jaz moral ve-slati, ker se me je lotevala morska bolezen. Ob četrtna štiri sva v Do-verju stopila na suho, saj sva pa tudi že veslala skoraj devet ur kar na-prej.«

Dva dneva sta se fanta pomudila še v Londonu, potem pa se odpeljala s parnikom in železnico nazaj v svojo ljubo švico, ker jima je denar pošel. Glavar vseh švicarskih skavtov je po-hvalil njun pogum, vendar pa kot iz-kušen mož modro dostavil, naj se za uspeh svojega drznega podjetja za-hvalita predvsem angelu varhu vseh skavtov.

Ribičevi otroci. Moj oče je nekoč ujel ribo, ki je bila tako dolga kakor ta cesta. — Juj! Potem je bil pa gotovo kit? — Menda ne. Saj je oče kita imel na trnku za vabo.

S P O R T

Svetovna socijalistična olimpijada se vrši meseca julija na Dunaju. Tekmovali bodo v raznih panogah telesnih vaj, kakor: v orodni telo-vadbi, lahki atletiki, plavanju, nogo-metu itd. Največja bo udeležba od strani Nemcev iz »Rajha«, na drugem

mestu pa bo menda češkoslovaška. Jako močne bodo tudi francoske in švicarske delegacije.

Vsesokolski zlet priredijo češkoslovaški Sokoli 1. 1932 v Pragi. Zlet bo združen s slovanskimi sokolskimi tekmami. Sokol kraljevine Jugoslavije se udeleži zleta v večjem številu.

Katoliška telovadna zveza (Deutsche Jugendkraft) v Nemčiji, ki šteje že osemstotisoč članov, priredi svoj tretji veliki zvezni zlet 1. 1932. v Düsseldorfu. Tekmovali bodo v telovadbi in sportu.

Načelnik čehoslovaških Sokolov, g. dr. J. Vaniček, ki je preko 30 let vodil češko sokolsko in katerega največja zasluga je, da je danes češki Sokol na tej višini, je odstopil.

Čehoslovaški Orel je bil sprejet za člana čehoslovaškega olimpijskega odbora. S tem je dana možnost, da se bodo prihodnjih olimpijad udeleževali tudi češki Orli.

Avstrijski telovadci bodo uvedli plavanje v celo svojo organizacijo. Pri bodočih tekmah bodo zahtevali od vsakega tekmovalca, da zna tudi plavati.

Državni športni znak v Poljski je vpeljala poljska vlada, ter ga podeljuje le onim poljskim državljanom, ki bodo uspešno prestali predpisan izpit. Znaki — s poljskim orlom — so iz bron, srebra in zlata.

V. ženska olimpijada bo na Japonskem, je rekel vodja praške skupine g. dr. Kinoshita, ker bo po njegovem mnenju do tedaj tudi ženski sport na Japonskem na taki stopnji, da bodo upravičeno lahko zase zahtevali svetovne igre.

Stadion za 15. turnerski zlet v Stuttgartu 1. 1933 bo imel prostora za stoosemdesettisoč gledalcev. Nemci računajo na 75.000 (sedemdesetpettisoč) telovadcev in telovadkinj za proste vaje.

Olimpijskih iger 1. 1932 se udeležijo tudi nemški telovadci, je sklenilo vodstvo moškega dela organizacije. Če bo ta sklep odobrilo tudi vrhovno

vodstvo, potem bodo nemški telovadci prikratkrat oficijelno zastopani na olimpijadi.

Starosta čeških Sokolov gosp. dr. Scheiner je tudi odstopil. Za načelnikom, o katerega odstopu poročamo zgoraj, je odstopil še starosta, tako, da sta zapustila najvažnejši mesti dva moža, ki imata največ zaslug tako za češko kakor za slovansko sokolstvo, kajti obadva sta tudi na vodilnih mestih slovanske sokolske zveze.

Sport v Turčiji se tudi dobro razvija kljub temu, da je Turkom popolnoma neznano, da se morajo za tekmo več mesecev pridno pripravljati. O tem so se prepričali razni trenerji. Njihovo podnebje in prehrana je pa prav ugodna za sportne uspehe.

Obvezno kopanje v javnih kopališčih bodo uvedli na Poljskem za vse svoje državljane. Vsakdo se bo moral vsaj enkrat na mesec kopati. Zato bodo uvedli kontrolne listke. Te obveznosti bodo oproščeni le tisti, ki imajo doma svoje kopalnice.

Telovadne tekme v Los Angeles na 10. olimpijadi bodo obsegale po 2 obvezni in po 2 poljubni vaji na drugo, bradlji, krogih in konju z ročaji ter skoke čez konja na vzdolž. Vrste bodo štele po 5 tekmovalcev, od 4 najboljših se bodo štele točke za končni uspeh. Posamezniki pa bodo mogli poleg tega tekmovali za prvenstvo na vsakem orodju posebej v 2 poljubnih vajah, četudi se ne udeležijo tekem vrst.

D. J. K. (Nemška katoliška telovadna in sportna zveza) je v svoji zvezni seji dne 22. in 23. novembra v preteklem letu obravnavala program za 1. 1931. Priredila bo razne telovadne, lahko-atletske plavalne in druge tečaje, udeležila se bo najvažnejših mednarodnih tekem, odigrala bo nogometno tekmo s Holandsko ter pričela s pripravami za 3. zvezni zlet v Dortmundu. Govorili so tudi o olimpijadi 1. 1932.

Za olimpijado v Los Angeles se je dosedaj priglasilo že 28 držav. Tekmovali bodo v najrazličnejših panogah telesnih vaj. Olimpijada bo trajala 14 dni.

Olimpijska dvorana za mečevanje v Los Angeles se nahaja v neposredni bližini velikega stadiona. Velika je 90×45 m, ima 8 ločenih prostorov za sabljanje in je prostora v njej za 4000 gledalcev.

Nemška telovadna zveza (nekatoliška, Deutsche Turnerschaft) ima po stanju od 1. januarja 1930 12.764 društev v 10.753 krajih z 1.609.963 člani.

Češkim Orlom je dovolilo ministrstvo čsl. železnic popust na železnicah za smučarske tečaje, vaje in tekme.

Najmočnejše telovadno društvo v Nemčiji je ono iz Berlina, ki šteje 5.281 članov. Na drugem mestu je monakovski M. T. V. 1879 s 4.547 člani.

Zimska olimpijada v Lake Placid (Amerika) l. 1932 se bo vršila v času od 4.—13. februarja. Tekmovali bodo v umetnem drsanju, smučskih tekih in skokih ter v hokeju na ledu. Povabljenih je bilo 56 narodov, pričakujejo pa udeležbo vsaj 25 držav. Priprave za zimsko olimpijado bodo stale okrog 500.000 dolarjev (28 milijonov dinarjev).

Naši severni narodi (Norvežani, Švedi in Finci) so sklenili, da se noben drsalec ne udeleži prihodnje olimpijade, ako bi Amerikanci hoteli uveljaviti svoje spremembe v pravilih hitrostnega drsanja. Norveška zveza je tudi odklonila povabilo Amerike, da bi svoje drsalcje že to zimo poslala v Ameriko v študijske svrhe. Slično povabilo je odklonila tudi smučarska zveza. Ako bi se res zgodilo, da bi se omenjeni narodi ne udeležili svetovne olimpijade, bi ta mnogo zgubila na svojem sijaju.

Glasilo čeških Orlov »Orel« bo izhajalo odslej v večjem formatu in razširjenem obsegu. Tehnični program v l. 1931 bo naslednji: Zvezne

tekme mladcev in članov v igrah, odbojki in hazeni za prvenstvo češke orlovske zveze ter izbirne tekme (v orodju in lahki atletiki za določitev tekmovalcev za mednarodne tekme. Župe pa priredijo svoje tekme moškega ter ženskega članstva in naraščaja v orodnih vajah in lahki atletiki. Po zimi imajo poleg tega smučarske, po leti pa plavalne tekme.

Jugoslovanska zimsko-sportna zveza priredi v času od 29. I.—3. II. 1931 mednarodne zimsko-sportne tekme na Bledu in Bohinju. Tekme se vrše v smučskih tekih in skokih ter v drsanju. O uspehih bomo svoječasno poročali.

Največja športna palača v Evropi. V Štokholmu so otvorili novo športno palačo, ki bo služila kot prvovrsten dom za gojitev vseh vrst sporta. Stoji sredi mesta tik ob mostu sv. Erika.

Baron de Coubertin, ustanovitelj modernih olimpijskih iger je pred nedavnim govoril v Genfu o položaju v mednarodnem športu ter je hudo ožigosal nekatere nepravilnosti v športu. Dalje je rekel, da bi morale države kazati veliko večje zanimanje za sport kot pa ga kažejo. Mladini pod 16 letom naj bi se prepovedalo tekmovanje na javnih tekmah. Končno je bil baron de Coubertin mnenja, da med telovadbo in športom ni razlike. Obe panogi telesnih vaj zasledujeta namreč po raznih potih isti cilj: s pravilno telesno vzgojo posameznika vzgojiti zdrav rod.

Kakšne uspehe so dosegle ženske na III. svetovnih igrah v Pragi l. 1930
 Spodaj navajamo rezultate o svetovnih ženskih igrah, ki so se vršile v preteklem letu v Pragi, da bomo vedeli, kaj dandanes že tudi ženska zmora v lahki atletiki. Navajamo le imena in mere prve zmagovalke v vsaki panogi.

Tek na 80 m z zaprekami	12,3 sek.	Jakobson, Švedska.
Tek na 60 m	7,7 sek.	Walasiewicz, Poljska.
Tek na 100 m	12,5 sek.	Walasiewicz, Poljska.
Tek na 200 m	25,7 sek.	Walasiewicz, Poljska.
Tek na 800 m	2:21,9 minut	Lunn, Anglija.
Štafeta 4×100 m	49,9 sek.	— Nemčija.
Krogla (4 kg)	12.49 m	Houblein, Nemčija.
Disk (1 kg)	36.80 m	Konopectka, Poljska.
Kopje (600 g)	42.32 m	Schulmann, Nemčija.
Skok v višino	1.57 m	Braumüller, Nemčija.
Skok v daljavo	5.90 m	Hitomi, Japonska.
Troboj (tek 100 m, skok v višino, kopje)	200 točk,	Braumüller, Nemčija.

Hazena 1. mesto Čehoslovaška.

Rokomet 1. mesto Avstrija.

Basketball 1. mesto Kanada.

Končni uspeh po narodih je naslednji: (navajamo samo prve tri narode): 1. Nemčija 57 točk; 2. Poljska 26 točk; 3. Anglija 19 točk.

Tudi brez desne roke goji sport
 neki 17 letni Jozef Heinrich iz Monakovega. Pri izpitu, ki ga je polagal lansko jesen za podelitev sportnega mladinskega znaka, je dosegel naslednje mere: krogla 9.10 m; skok v daljavo 4.89 m; tek na 100 m 12 sek. in je plaval 300 m v 12 min. To so gotovo nad vse častni uspehi, katerih marsikdo niti z obema rokama ne doseže. Poskusi samo z eno roko

plavati, pa se boš takoj prepričal, da je to res.

NOVE KNJIGE

Knjige družbe sv. Mohorja za leto 1930. Družba sv. Mohorja je od lani zopet napredovala za 5659 članov in je štela letos skupaj 59.064 članov. In tako je zopet poromalo med naše dobro ljudstvo velikansko število dobrih knjig in mu prineslo zdrave duševne hrane. Za l. 1930 je Družba sv. Mohorja izdala 11 knjig, 6 knjig kot redno izdanje, petero pa za doplačilo.

1. Koledar za l. 1931. Oblika mu je ostala še stara. Poleg koledarja nudi veliko vsebinsko globokih člankov, ki se posebno s pridom lahko uporabljajo in pojasnjujejo pri prosvetnih predavanjih. — **2. Slovenskih večernic 83. zvezek** je prinesel povest slovenske Koroške: »Umreti nočejo«. To povest je napisal dr. Ivan Pregelj. Ta povest je izšla v spomin desetletnice nesrečnega koroškega plebiscita.

3. Zgodovina slovenskega naroda, 9. zvezek. V tem je opisal dr. J. Mal našo zgodovino v dobi pred l. 1848.

4. Zajemavci na naših sadnih rastlinah. Spisal M. Humek, višji sadjar. nadzornik v p. Ta strokovnjaška knjiga ne zanima le kmeta, ampak vsakega meščana, ki ima količkaj vrta, in vse šole. Zatiranje zajedavcev na sadnem drevju je dandanes izmed vseh sadjarskih opravil najvažnejše. Boj s sadnimi zajedavci pa ni lahek. Zato se je treba pripraviti. — **5. Mati.** Knjiga o slovenski materi. Zbral in uredil Alojzij Bolhar. Zbral je najlepše odlomke iz del naših najboljših pisateljev in pesnikov, ki poveljujejo materi. Za nas je ta knjiga nekaj novega in bo ohranila trajno vrednost. — **6. Življenje svetnikov.** Pod novim uredništvom prof. dr. Fr. Jakliča so vsi dosedanja sotrudniki znanstveno obdelali življenje svetnikov, ki jih sv. Cerkev praznuje v cerkvenem letu v času od 22. aprila do 4. maja.

Petero knjig za doplačilo: 1. Bajke in pripovedke. Zbral prof. dr. J. Kelemina. To je res knjiga za vse. Otrok je je vesel, pa tudi učenjak ji težko prodre do dna. Bajke in pripovedke, ki so bile semtertja razmetane, je pisatelj zbral v eno knjigo in jih lepo razdelil in pojasnil. Knjiga stane za ude broš. 38 Din, vez. 48 Din.

2. Primorske novele. Spisal Bogomir Magajna. Ta zbirka nas veže z našimi brati onstran meje in nam vzbuja spomin na naše zgodbe izza meje in sočutje z našimi ločenimi brati. Groza velikega mesta Trsta, kruhoborsko suženjstvo mladega in zdravega rodu, moreča beda tržaškega delavstva in na drugi strani ljudje, ki se jim dobro godi, ki niso zlobni, tudi krivične ne vedoma, a vendar brez srca, to nam slika mladi pisatelj. Cena za ude broš. 12 Din, vez. 21 Din.

3. V samotah gozda. Po angleškem izvirniku priredil Holeček Pavel. Doživljaji dveh dečkov, skavtska povest, skozinsko mladinska. Robinzonsko življenje mladega belokožca Vicista in indijskega dečka Roka je vsebina te čudno privlačne povesti. Knjiga stane za ude broširana 18 Din, vezana 28 Din.

4. V oblasti čarodejev. Spisal Herman Skolaster; prevedla Marija Kmetova. Mladinska knjiga iz dežele misi-jonov, iz srede Afrike. Z opisom afriškega, zamorskega življenja je združeno risanje pokristjanjevanja teh zapuščenih ljudi. Značaji so risani z ljubeznijo, predvsem junaka povesti, idealni zamorec Ntongo in njegova deklica Eliza. Za našo mladino dozorevajočih let je ta roman čisto kakor nalašč. V dobi, ko vse hoče v daljavo, vse sanja o neznanih svetovih in zarjah, bo ta afriško dehteči spis zaposlil mlado fantazijo in ji dal dovolj zdrave hrane in tudi vzgoje za plemenitost, ljubezen do doma in vsega domačega, pa tudi so-

čutje s primitivnimi zamorci. Cena za ude broš. 27 Din, vez. 39 Din.

5. Knjiga o zdravju. Spisal dr. Anton Breclj. Ze ime pisatelja pove, da je knjiga zares praktična, našim življenjskim razmeram primerna in potrebna. Knjiga govori o naši prehrani, o prvi pomoči in dodaja domačo lekarno. Stane za ude brošir. 39 Din, vezana 51 Din.

Ze samo ta kratek pregled letošnjega književnega darila Mohorjeve družbe nam pove, kako eminentno kulturno delo vrši med našim ljudstvom Mohorjeva družba. Zato pa na delo za Mohorjevo družbo in ne nehajmo prej, da bo Mohorjeva knjiga v vsaki slovenski hiši postala vsakoljetna potreba.

Ing. agr. Ivo Zobec: Kmetijska kemija. To je ena najpomembnejših knjig kar jih je zadnji čas pri nas izšlo. V predgovoru nam pisatelj raztolmači pomen svoje knjige: »Kemija je podlaga vsem panogam kmetijstva. Brez znanja osnov kemije je vsak resen napredek nemogoč. Dokler naš kmetovalec ne bo poznal pomena kalija, dušika, fosforja, apnika, beljakovin, tolišč in ogljikovih hidratov, dokler vsaj v glavnih potezah ne bo razumel presnavljanja v zemlji, rastlinah in živalih, tako dolgo zastoj čakamo razmaha našega kmetijstva in s tem materialne in duhovne kulture našega naroda; zakaj vse to je med seboj zvezano; da eno brez drugega ne more obstojati.«

Knjiga je opremljena s 26 slikami in številnimi preglednicami, med katerimi zlasti omenjamo Honssonove tabele o krmskih enotah in skrobovi vrednosti. Toplo priporočamo vsakemu, ki ga more in mora zanimati! Cena v platno vez. 52 Din, v polplatno 45 Din.

UREDNIKOVA BESEDA

A. Č. v š.: Kakor vidiš, sem porabil. Fantje med seboj bi si morali znati povedati bolj fantovsko, pa

čisto po domače. Ne dolgih razprav, pristen popis življenja fantov na vasi, v društvu, pri sportu, na prireditvi — tega bi bil vesel! Prosim, da mi še pošlješ. Za vsako številko, pa četudi le dva stavka!

F. T., Lj.: Oglasil si se in povedal, kako si Ti zamišljaš »Kres«. Veš, da sva se našla v istem hotenju. Lani smo poskušali, bolj tipali, letos nam bo gotovo uspelo, morda bomo prihodnje leto že do popolnosti izboljšali naše glasilo. To vidiš, da smo tudi v naslovu jasno povedali, da je »Kres« fantovski list. Po mojem naj bi ne bil le po naslovu, po vsej svoji vsebini, po vsaki svoji besedi mora biti. Tako mora biti svojski, da nam bo nujno potreben, čeprav izhaja »Bogoljub« v 40.000 izvodih, čeprav imamo »Domoljub« v še večji nakladi, čeprav čitamo »Mladiko« in »Kmetovalca«, pa še morda druge strokovne ali pa dnevne časopise. »Kres« nam mora dopolniti to, česar drugje ne izvemo, povedati pa nam mora vse po naše, po fantovsko. Tako kot pristni slovenski fant živi in hoče, kot moli in se smeje, pa tudi kakor le on zavriskati zna! Da bomo to dosegli vsaj polagoma in po vrsti obravnavali vsaj glavna vprašanja z našega fantovskega razgledišča, je odvisno od nas fantov samih. Pa prav od vseh, ki so pristni slovenski fantje. Ne po letih ali mladem obrazu, po duši in po srcu!

Str. Dr.: Nekaj sem objavil, vsega nisem mogel. Marsikaj je oblikovno lepo povedano, vsebinsko pa ni zrelo. Zdi se mi, da je zgrešeno, v fantovskem listu pisati mehko in otoplo, gledati življenje pesimistično in podajati snov tako strašno pasivno. Kdo pravi, da je slovenski fant razbit, uničen? Bolj je jasen in bolj uravnan sam v sebi kot kdaj poprej. Čas ima, poglobiti se v svojo dušo, ne

begajo ga vnanje prireditve, zato je čudovito razčiščen in radi tega močan. Dvomit v uspeh ni fantovsko, ni mlado: ali bi Kolumb odkril Ameriko, če bi ga vsega prevzemala bojazen, da ga bo morje požrla? Ali bi slavní Eiffel zgradil veličastni, 300 metrov visoki stolp v Parizu, če bi se prepustil skrbi, da se bo podrl? Vsem dvomljivcem nakljub in v posmeh sta delala — in zmagala! Čemu bi zatrjevali, da smo bajtarji in kajzarji, sinovi proletarskega rodu? Ali je bogastvo kaj, ali je denar in palača vse? Nič ni, ampak duša in srce v nas sta zaklad. Odkopljimo, očistimo svoj pravi zaklad in bogati smo dovolj! Tako je po mojem fantovsko gledanje, tako bi se po našem srcu morala zajeti in oblikovati snov za »Kres«.

Joža: Iz gornjega boš razbral, da nisem mogel objaviti, vsaj v tej številki ne. Kratko, pristno, ne pridigarsko pisanih sporočil in načelnih stvari izpod Tvojega peresa bom pa vedno vesel.

K. J., Maribor: Če bom objavil, bo prišlo na vrsto šele v maju. Zdi se mi pa, da fantje ponavadi drugače molimo. Le včasih nas zajame nepristna mehkoba, ki je pa ne kaže gojiti.

B. Fr., Šk. L.: Morda bi dekle bilo veselo tako vročega priznanja, a za »Kres« ni. Rajši mi sporoči, pa ne v verzih, kako fantje med seboj živite pri vas. Ne bodi hud, saj jaz tudi ne zapišem branja vrednega verza, pa nisem nič žalosten. Pravijo sicer, da pesnik že pečen pade na svet, a če hočeš kljub temu peti, boš moral vzeti kake poezije v roke in se učiti iz Gregorčiča, Prešerna ali župančiča. Oglasi se pa še! Pozdravljen!

Vsem ostalim: Bom prihodnjič povedal, ali da ali ne, samo še kaj pošljite! Pozdrav in na svidenje!

MISIJONSKA TISKARNA DOMŽALE GROBLJE

PRIPOROČA SLEDEČE SVOJE
ČASOPISE IN KNJIGE:

KATOLISKI MISIJO NI

Letno 12 Din

TUJI SVET

Letno 8 Din

NAŠ LIST

Letno 12 Din

TABU

Posam. št. 2 Din

MISIJONSKI KOLEDAR

10 Din

MISIJONSKA KNJIŽNICA

Za posamezne zvezke raz. cene

ROČNA KNJIŽNICA

Zvezek po 2 Din

STRIC JAKA

12 Din

DOBRA KONZUMNA ZADRUGA

je sreča za člane in vse konzumente dotičnega kraja, ker znižuje cene blaga ne le za člane, ampak za ves okoliš.

I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI

ima v Sloveniji 34 poslovalnic in razdeli med člane letno okrog 500.000 Din dividende.

Kdor še ni član konzuma, lahko postane, če plača pristopnino 5 Din in 25 Din deleža.

BESEDE ŽIVLJENJA Misli in molitve za fante

Velik prijatelj mladine, škof dr. Gregorij Rožman je napisal slovenskim fantom molitvenik. Iz svoje duše je zajel in od srca do srca povedal fantom fantovsko besedo za njihovo življenje. Pred molitvenim delom je zbral tehtne misli in jih podal v teh-le poglavjih:

- I. Bog in jaz
- II. Moja mlada leta
- III. Jez. Kr. naš kralj in prijatelj
- IV. Mar. najčist. vzor moškemu srcu
- V. Sin cerkve
- VI. V družini:
 - 1. Starši
 - 2. Bratje in sestre med seboj

- 3. Ko ustanavljaš last. druž.
- VII. Nosite Boga v svoj. telesu
 - 1. Skrb za dušo
 - 2. Skrb za telo
 - 3. O kako lep je čist rod
- VIII. Sam do sebe
- IX. Med ljudmi:
 - 1. Ljubezen do bližnjega
 - 2. Prijateljstvo

Fantje, berite, kar je za vas zapisano, in molite, kakor vam narekuje vaše fantovsko srce! Kdor molitvenik že ima, naj ga pokaže znancu in prijatelju, kdor ga pa še nima, naj ga takoj naroči

v Društveni nabavni zadrugi, Ljubljana, Ljudski dom,
v Jugoslovanski knjigarni ali pri Ničmanu v Ljubljani

Cena za vezan izvod z rdečo obrezo je Din 22; z zlato obrezo Din 30.

LJUDSKA POSOJILNICA

reg. zadruga z neomej. zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje hranilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog

Hranilne vloge znašajo nad 180 milijon. Din

EDINI
SLOVENSKI
ZAVOD
BREZ
TUJEGA
KAPITALA
JE

V lastni
novi palači na
vogalu
Miklošičeve in
Masarykove
ceste poleg
kolodvora

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA LJUBLJANA

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.

2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.

3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.